

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΚΥΠΡΟΥ
UNIVERSITY OF CYPRUS

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΟΛΟΓΙΑ '99 / GREEK LINGUISTICS '99

Πρακτικά
4^ο Διεθνούς Συνεδρίου
Ελληνικής Γλωσσολογίας

Λευκωσία, Σεπτέμβριος 1999

Proceedings of the
4th International Conference
on Greek Linguistics

Nicosia, September 1999

UNIVERSITY STUDIO PRESS

**4^ο ΔΙΕΘΝΕΣ ΣΥΝΕΔΡΙΟ
ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΟΛΟΓΙΑΣ**

**4th INTERNATIONAL CONFERENCE
ON GREEK LINGUISTICS**

**ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΣΥΝΕΔΡΙΟΥ
ΚΑΙ ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ ΠΡΑΚΤΙΚΩΝ**

(κατ' αλφαβητική σειρά)

Γ. Αγγουράκη

Α. Αρβανίτη

Δ. Γούτσος

J. Davy

Μ. Καρυολαίμου

Α. Παναγιώτου-Τριανταφυλλοπούλου

Α. Παπαπούλου

Π. Παύλου

Α. Ρούσσου

**CONFERENCE ORGANISATION
AND EDITING OF THE PROCEEDINGS**

(in alphabetical order)

Υ. Agouraki

A. Arvaniti

J. Davy

D. Goutsos

M. Karyolemou

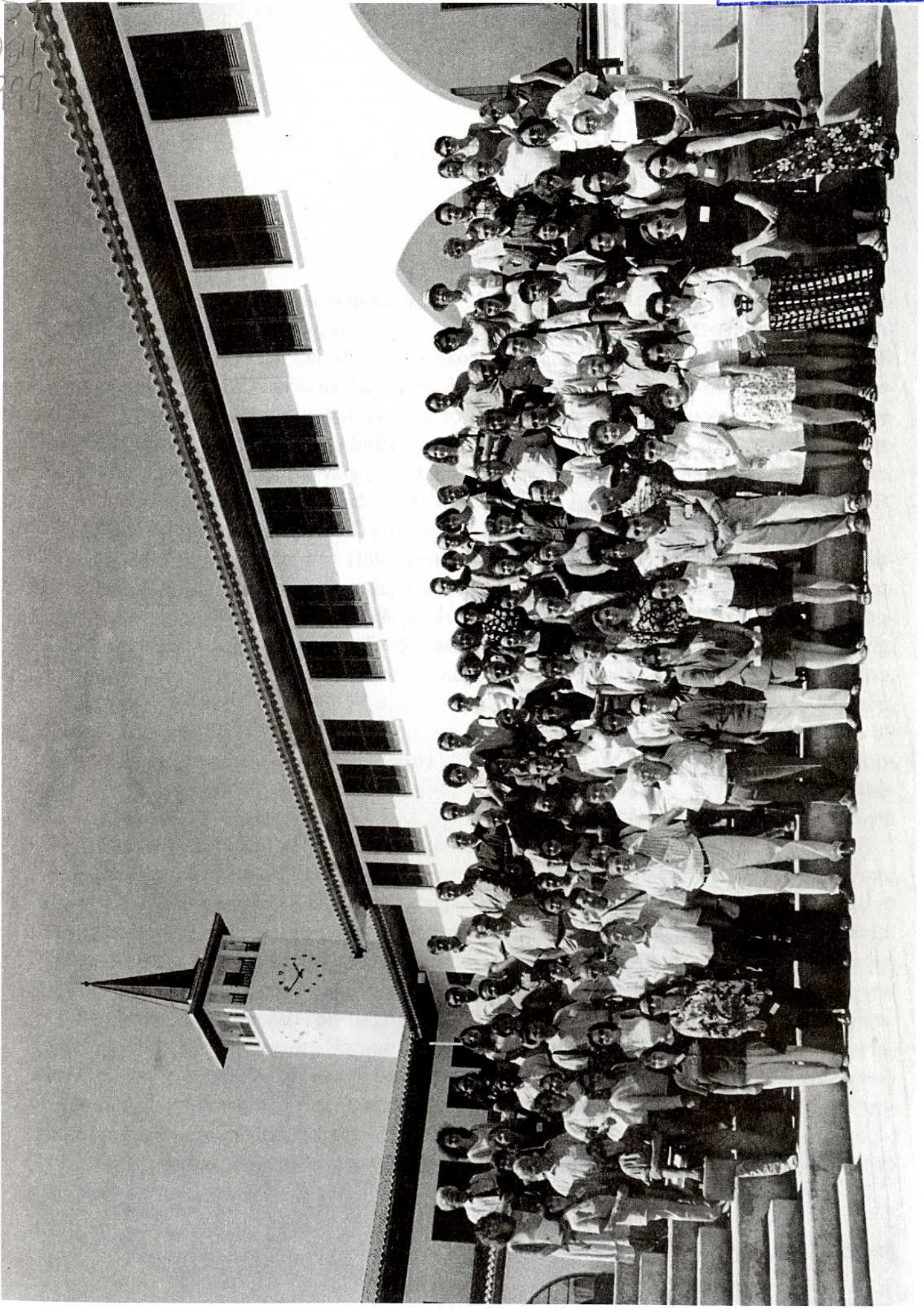
A. Panayotou-Triantaphyllopoulou

A. Papapanlou

P. Pavlou

A. Roussou

22
94
99

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Μετά από απόφαση που ελήφθη στο Γ΄ Διεθνές Γλωσσολογικό Συνέδριο για την Ελληνική Γλώσσα, στην Αθήνα, οι γλωσσολόγοι των τμημάτων Βυζαντινών και Νεοελληνικών Σπουδών, Κλασικών Σπουδών και Φιλοσοφίας και Ξένων Γλωσσών και Φιλολογιών του Πανεπιστημίου Κύπρου ανέλαβαν τη διοργάνωση του επομένου συνεδρίου στη Λευκωσία. Ήταν μεγάλη τιμή και ευθύνη για το νεοσύστατο πανεπιστήμιο της Κύπρου να φιλοξενήσει το τέταρτο στη σειρά διεθνές συνέδριο γλωσσολογίας που είχε ως σκοπό την αποτύπωση της δυναμικής της γλωσσολογικής σκέψης στο ευρύτερο δυνατό φάσμα έρευνας της ελληνικής γλώσσας, μετά από το Α΄ συνέδριο στο Reading της Αγγλίας (1993), το Β΄ στο Salzbourg της Αυστρίας (1995) και το Γ΄ στην Αθήνα (1997).

Το συνέδριο διεξήχθη στο Πανεπιστήμιο από 17 μέχρι 19 Σεπτεμβρίου 1999 σε τέσσερις παράλληλες συνεδρίες με τρεις προσκεκλημένους ομιλητές, τον Καθηγητή Αναστάσιο-Φοίβο Χριστίδη και την Καθηγήτρια Άννα Συμεωνίδου από το Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης και την Καθηγήτρια Ειρήνη Φιλιππάκη-Warburton από το Πανεπιστήμιο Reading. Στο συνέδριο έλαβαν μέρος 142 γλωσσολόγοι από 15 χώρες (Αγγλία, Αυστρία, Βέλγιο, Βουλγαρία, Γαλλία, Γερμανία, Ελλάδα, Ηνωμένες Πολιτείες, Ιαπωνία, Ισπανία, Καναδά, Κύπρο, Λετονία, Ολλανδία, Ρωσία). Εστάλησαν και δημοσιεύονται στον παρόντα τόμο 88 ανακοινώσεις, οι οποίες ομαδοποιήθηκαν ως εξής: Φωνητική (3), Φωνολογία (3), Μορφολογία (12), Σύνταξη (7), Σημασιολογία (12), Ιστορική Γλωσσολογία (7), Κοινωνιογλωσσολογία (11), Νεοελληνική διαλεκτολογία (4), Ψυχογλωσσολογία (5), Κειμενογλωσσολογία (8), Διδακτική της Ελληνικής (9), Υπολογιστική ανάλυση της γλώσσας (3), Μετάφραση (4).

Αισθανόμαστε την ανάγκη να ευχαριστήσουμε και από αυτή τη θέση τις πρυτανικές αρχές του Πανεπιστημίου Κύπρου που στήριξαν ποικιλοτρόπως το συνέδριο. Θα θέλαμε να ευχαριστήσουμε για την οικονομική τους αρωγή τις Πολιτιστικές Υπηρεσίες του Υπουργείου Παιδείας και Πολιτισμού, τις Κυπριακές Αερογραμμές και την οργανωτική επιτροπή του Β΄ Διεθνούς Συνεδρίου, ιδιαίτερα τον Καθηγητή του Πανεπιστημίου του Salzburg κόν G. Drachman, που μας διέθεσε το χρηματικό υπόλοιπο του Β΄ συνεδρίου. Θερμές ευχαριστίες εκφράζονται επίσης στο Ίδρυμα Πιερίδη, στο Ίδρυμα Λεβέντη και στον κόν Κωνσταντίνο Λεβέντη προσωπικά, για την ενίσχυση του συνεδρίου. Ευχαριστούμε πολύ το τεχνικό και διοικητικό προσωπικό του Πανεπιστημίου και τους φοιτητές του, που προσέφεραν σημαντική βοήθεια στη διοργάνωση.

Τέλος, θερμές ευχαριστίες εκφράζονται και στον εκδότη κόν Ανδρέα Μιχάλη και το προσωπικό του University Studio Press που ανέλαβε την εκτύπωση των πρακτικών.

Η Οργανωτική Επιτροπή

ΧΑΙΡΕΤΙΣΜΟΣ ΤΟΥ ΥΠΟΥΡΓΟΥ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ Κ. ΟΥΡΑΝΙΟΥ Μ. ΙΩΑΝΝΙΔΗ

“Ἀρχὴ παιδεύσεως καὶ σοφίας ἢ τῶν ὀνομάτων ἐπίσκεψις” ἀναφέρει ὁ σωκρατικὸς φιλόσοφος Ἀντισθένης. Δηλαδή, ἀρχὴ τῆς Παιδείας καὶ τῆς Σοφίας εἶναι ἡ ἐξήγηση τῶν λέξεων.

Τὰ διανοήματα καὶ τὰ μηνύματα τοῦ ἀρχαίου ἐλληνικοῦ πολιτισμοῦ μεταφέρονται καὶ φωτίζουν τοὺς πολιτισμένους λαοὺς τῆς ἐποχῆς μας στὶς ἐκφάνσεις τῆς πολιτικῆς, κοινωνικῆς καὶ ἐπιστημονικῆς ζωῆς, ὅπως εἶναι ἐκπεφρασμένα στὴν ἀντίληψη τοῦ μορφωμένου καὶ πολιτισμένου λαοῦ τῆς ἀρχαίας Ἀθήνας.

Οἱ ἐννοίες, ὅπως ἐκφράζονται μέσα ἀπὸ τὶς λέξεις τοῦ ἀρχαίου ἐλληνικοῦ λόγου, συνιστοῦν ὑπεριστορικοὺς θησαυροὺς, ποὺ ἔχουν πάρει σημαίνουσα θέση στὸ λεξιλόγιο ὅλων τῶν πολιτισμένων λαῶν, γιὰτὶ εἶναι ἀκριβεῖς τρόποι ἐρμηνείας καὶ ἐκφράσεως ἐννοιῶν τῆς σύγχρονης διεθνούς ἐπιστημονικῆς ορολογίας.

Καὶ ξαναγυρνοῦμε 3.000 χρόνια πίσω νὰ δανειστοῦμε ὀνομασίες καὶ ἐρμηνείες ἀπὸ τὸ λόγο τοῦ ἀρχαίου ἐλληνικοῦ πολιτισμοῦ γιὰ τὴ σημερινή ἐποχή, ποὺ καταπλήσσει ἡ διαστημικὴ πρόοδος καὶ οἱ αὐτοματισμοὶ τῆς Φυσικῆς καὶ τῆς Τεχνολογίας; Καὶ ὅμως ἡ προβληματικὴ τοῦ ἀνθρώπινου πυρήνα τῆς ζωῆς καὶ τοῦ ἐπιστητοῦ τυράννησε τὴ σκέψη τῶν μεγάλων Ἑλλήνων στοχαστῶν, ποὺ ὁ λόγος τοὺς εἶναι τὰ “στῶμεν καλῶς” μπροστὰ στα ἱερά θέματα τῆς ζωῆς καὶ τῆς ἐπιστήμης.

Μέσα στὴν ἱστορικὴ πορεία τοῦ ἐλληνισμοῦ ἀκμαῖος, ζωντανός, υγιῆς καὶ ἀθάνατος ὁ ἐλληνικὸς λόγος συνιστᾷ πνευματικὸ θησαυρὸ καὶ ἐργαλεῖο ἀπὸ τὰ χρόνια τῆς ἀρχαιότητος. Ἡ ἐλληνικὴ γλῶσσα δὲν εἶναι στατικὴ, ἀποτελεσματικὴ καὶ συντηρητικὴ οὐραγὸς τῆς ἐξέλιξης, ἀλλὰ δίνει παρορμήσεις, ἀφορμήσεις ἐρμηνείας τοῦ σημερινοῦ πολιτισμοῦ. Ἡ ἐπιβίωση τῆς γλῶσσας μας γιὰ χιλιετίες καὶ ἡ ἀντοχὴ τῆς στὴν κριτικὴ βάσανο ἀπείρων ἐπιστημόνων, διαφόρων ἐποχῶν καὶ χωρῶν, ἀποδεικνύει πὼς ἡ δυναμικὴ τῆς ἀξία δὲν ἐγκεῖται στα στοιχεῖα τῆς ἱστορικότητάς τῆς, ἀλλὰ στὴν ἐνυπάρχουσα μέσα τῆς δύναμη ἐρμηνευτικῆς τῶν αἰώνιων ἐρωτημάτων καὶ θεμάτων τοῦ *Ἐνός*, τοῦ ἐξῶ τόπου καὶ χρόνου *Ἀνθρώπου*, κάτω ἀπὸ τὴν πίεση τῶν ὁποίων γεννήθηκε εἰς ἀνεκτίμητο ἐργαλεῖο λυτρωτικῆς ἐρμηνείας.

Ὁ ἐλληνικὸς πολιτισμὸς ἐπλάσε μιὰ πλούσια γλῶσσα με ἀναρίθμητους θησαυροὺς, ποὺ σε μιὰ ἐποχὴ τῆς Ἱστορίας τῆς ὀνομάστηκε “Κοινή” δηλαδή γλῶσσα διεθνῆς καὶ ποὺ σήμερα κυριαρχεῖ στὸ χῶρο τῶν θετικῶν καὶ ἀνθρωπιστικῶν ἐπιστημῶν.

Δύο Γάλλοι λεξικογράφοι ἐρμηνεύοντας τὸ φαινόμενο ἀναφέρουν: “Οἱ βάσεις καὶ ἐξοπλισμὸς τοῦ ἐπιστημονικοῦ λεξιλογίου ἦρθαν ἀπὸ τὴν Ελλάδα καὶ ἐξακολουθοῦν νὰ ἐρχοῦνται καὶ μετὰ τὴν ἱστορικὴ δύση τῆς ἐλληνικῆς κλασικῆς ἀρχαιότητος, γιὰτὶ ἡ ἐλληνικὴ γλῶσσα προσφέρεται με ἀξιοθαύμαστο τρόπο. Σήμερα ἡ ἐπιστῆμη ἀνακαλύπτει ἀσταμάτητα νέα ἀντικείμενα καὶ ἐννοίες, ποὺ πρέπει νὰ τοὺς δώσει ὄνομα. Κι αὐτὰ τὸ θεωρεῖ εὐκόλο, ἀφοῦ ἔχει μπροστὰ τῆς τὸ θησαυρὸ τῶν ριζῶν τῆς ἐλληνικῆς γλῶσσας. Ἡ ἐλληνικὴ γλῶσσα εἶναι ἡ πρώτη γλῶσσα ποὺ διαμορφώθηκε στὴν Εὐρώπη. Ἐχει ἱστορία 4.000 χρόνων ἀπὸ τότε ποὺ μιλήθηκε καὶ 3.500 χρόνων ἀπὸ τότε ποὺ γράφτηκε”.

Η αγγλική γλώσσα, η πρώτη διεθνής σήμερα γλώσσα, έχει τροφοδοτηθεί από την ελληνική γλώσσα με 45.729 λέξεις. Αυτό έχει εντοπίσει ο ερευνητής λόγιος Αριστείδης Κωνσταντινίδης στο λεξικό Γουέμπστερ και σε λεξικά ιατρικών άρων. Δηλαδή η μία στις τέσσερις λέξεις της αγγλικής γλώσσας είναι ελληνική. Κι αυτές χωρίς να υπολογιστούν οι ελληνικές λέξεις που υπάρχουν στα λεξικά Γεωλογίας, Βοτανικής, Ζωολογίας, Βιολογίας, Παλαιοντολογίας κ.ά.

Τελειώνοντας, επισημαίνω ότι είναι εξαιρετική η τιμή για το Πανεπιστήμιο Κύπρου, γιατί του ανατέθηκε με ομόφωνη απόφαση των Συνέδρων η διοργάνωση του Δ' Διεθνούς Συνεδρίου Ελληνική Γλωσσολογίας. Δίνεται με τον τρόπο αυτό η ευκαιρία στους Συνέδρους να έρθουν σε άμεση επαφή με τους κατοίκους του τόπου μας, που εδώ και 32 αιώνες ομιλούν μια εξαιρετικά ενδιαφέρουσα διάλεκτο της ελληνικής γλώσσας, που αποτελεί την πιο ισχυρή απόδειξη της ακραιφνούς ελληνικότητας της Κύπρου.

Καλωσορίζω στην Κύπρο τους 140 εκλεκτούς Συνέδρους που συμμετέχουν από 15 χώρες και συγχαίρω θερμά την Οργανωτική Επιτροπή του Συνεδρίου, τους Γλωσσολόγους του Πανεπιστημίου Κύπρου. Θερμές ευχαριστίες εκφράζω στους ευγενείς χορηγούς του Συνεδρίου, στο Ίδρυμα Λεβέντη, στο Ίδρυμα Πιερίδη, στον κ. Κωνσταντίνο Λεβέντη, στην Τράπεζα Κύπρου, στις Κυπριακές Αερογραμμές και στις Πολιτιστικές Υπηρεσίες του Υπουργείου Παιδείας και Πολιτισμού. Εύχομαι σε όλους καλή επιτυχία στη διεξαγωγή των εργασιών του Συνεδρίου σας. Οι 132 επιστημονικές ανακοινώσεις σας θ' αποτελέσουν πηγή επιστημονικής αναφοράς για περαιτέρω μελέτη του ανεξάντλητου θησαυρού της γλώσσας μας.

ΠΡΟΣΦΩΝΗΣΗ
ΤΟΥ ΑΝΤΙΠΡΥΤΑΝΕΩΣ ΤΟΥ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ
ΚΑΘΗΓΗΤΟΥ Κ. ΑΝΔΡΕΑ ΔΗΜΗΤΡΙΟΥ

Αξιότιμε Κύριε Υπουργέ της Παιδείας,
αξιότιμοι κύριοι συνάδελφοι,
αξιότιμες κυρίες και κύριοι

Εκ μέρους του Πανεπιστημίου Κύπρου, σας καλωσορίζω στο Δ΄ Διεθνές Συνέδριο Ελληνικής Γλωσσολογίας το οποίο διοργάνωσαν από κοινού τρία τμήματα του Πανεπιστημίου, επισφραγίζοντας με τον τρόπο αυτό μια επιτυχή επιστημονική συνεργασία.

Το πρώτο από τα συνέδρια για την Ελληνική Γλωσσολογία διοργανώθηκε το 1993 με πρωτοβουλία μιας διαπρεπούς ελληνίδας γλωσσολόγου της διασποράς, καθηγήτριας στο Πανεπιστήμιο του Reading Αγγλίας, της κας Φιλιππάκη-Warburton, η οποία τιμάται στο συνέδριο αυτό από το Πανεπιστήμιο Κύπρου για τη συνολική προσφορά της. Δύο χρόνια αργότερα, το 1995, το δεύτερο συνέδριο διεξήχθη σε ένα άλλο μεγάλο κέντρο της ελληνικής γλωσσολογίας, το Salzburg της Αυστρίας, χάρις στις προσπάθειες μιας άλλης επιφανούς ελληνίδας γλωσσολόγου της διασποράς, της κας Αγγελικής Μαλικούτη -Drachman και του συζύγου της, κου G. Drachman, επίσης διεθνούς κύρους γλωσσολόγου με μακροχρόνια θητεία στην ελληνική γλωσσολογία. Το τρίτο συνέδριο διοργανώθηκε το 1997 από το Πανεπιστήμιο Αθηνών, φυτώριο για πολλές δεκαετίες επιστημόνων που διέπρεψαν στη Γλωσσολογία, υπό την προεδρία του Καθηγητού κου Γ. Μπαμπινιώτη.

Περιοποιεί ιδιαίτερη τιμή στο Πανεπιστήμιό μας η ανάληψη της διοργάνωσης ενός διεθνούς συνεδρίου, του σημαντικότερου στο είδος του, στο οποίο εξ ορισμού παρουσιάζονται τα πορίσματα των μελετών γλωσσολόγων όλων των διαφορετικών σχολών και τάσεων της γλωσσολογίας και επί του συνόλου των φάσεων, των διαλέκτων και των ποικιλιών της ελληνικής.

Η διοργάνωση του 4ου κατά σειράν συνεδρίου Ελληνικής Γλωσσολογίας στην Κύπρο δεν μπορούσε παρά να δώσει την ευκαιρία σε μέρος της επιστημονικής κοινότητας, μεγαλύτερο όπως είναι αυτονόητο απ' ό,τι στα προηγούμενα συνέδρια του είδους, να παρουσιάσει τα πορίσματα των ερευνών του στην *κυπριακή* ελληνική. Δεν είναι βεβαίως η πρώτη φορά που οργανώνονται διεθνή συνέδρια στην Κύπρο ή αλλού με θέμα την ελληνική γλώσσα στην Κύπρο, αρχαία, μεσαιωνική και νεότερη. Είναι όμως ιδιαίτερα ενδεικτικό ότι σε μια τέτοια διοργάνωση, το ένα δέκατο περίπου των ανακοινώσεων αναφέρεται εν όλω ή εν μέρει στην περιγραφή ή την ανάλυση της κυπριακής ελληνικής, παρέχοντας απτή ένδειξη του ενδιαφέροντος της επιστημονικής κοινότητας για την ιστορία αλλά βεβαίως και για το παρόν της κυπριακής διαλέκτου. Εξ άλλου, όσοι σύνεδροι έρχεσθε για πρώτη φορά στη νήσο θα έχετε την ευκαιρία να διαπιστώσετε *ιδίοις ὤσιν* τη ζωτικότητα αλλά και την ποικιλία της κυπριακής λαλιάς.

Στο συνέδριο αυτό δεν θα μπορούσε παρά να τιμηθεί η μνήμη ενός πρωτοπόρου στη μελέτη της νέας ελληνικής στο σύνολό της και της κυπριακής ειδικότερα, του Brian

Newton, το έργο του οποίου αποτελεί σημείο αναφοράς για κάθε επιστημονική περιγραφή και ανάλυση της νεότερης κυπριακής.

Πέρα από το αυτονόητο επιστημονικό ενδιαφέρον, η διεξαγωγή του συνεδρίου σας στο νησί θα βοηθήσει πολλαπλά και την κυπριακή κοινωνία, αφενός στο να αντιληφθεί το πραγματικό μέγεθος της προσφοράς του Πανεπιστημίου στον τόπο, αφετέρου δε να προσδιορίσει το στίγμα της ταυτότητάς της.

Κυρίες και κύριοι, σας καλωσορίζω στην Κύπρο, ευχόμενος κάθε επιτυχία στις εργασίες του συνεδρίου.

ΤΙΜΗΤΙΚΗ ΕΚΔΗΛΩΣΗ ΕΙΣ ΜΝΗΜΗΝ BRIAN NEWTON

Η Οργανωτική Επιτροπή του Δ' Διεθνούς Συνεδρίου Ελληνικής Γλωσσολογίας θεώρησε αυτονόητο ότι σε ένα επιστημονικό συνέδριο με αυτό το αντικείμενο που διεξάγεται στη Λευκωσία, έπρεπε να τιμηθεί ο Brian Newton, ο ερευνητής στον οποίο οφείλεται, μεταξύ άλλων, η συστηματικότερη σύνθεση της νεότερης κυπριακής ελληνικής. Ο θάνατός του μετά από επώδυνη ασθένεια το 1998, σε ηλικία 70 ετών, μας στέρησε τη χαρά να τον τιμήσουμε όσο ζούσε. Θεωρήσαμε πρόπον να το πράξουμε έστω και μετά τον θάνατό του κατά την εναρκτήρια τελετή του συνεδρίου, παρουσία μάλιστα της συζύγου και των παιδιών του. Θα ήθελα επί τη ευκαιρία να ευχαριστήσω και από τη θέση αυτή την κόρη του τιμωμένου, δρα Αλεξάνδρα Newton, η οποία με μεγάλη προθυμία παραχώρησε βιογραφικά στοιχεία του πατέρα της.

Ο Brian Elliot Newton (24-7-1928 Wigan Ηνωμένου Βασιλείου – 14-4-1998 Penang Μαλαισίας) σπούδασε Κλασική Φιλολογία, Φιλοσοφία και Ιστορία στην Οξφόρδη (1946-1950, B.A. 1950, M.A. 1953). Δίδαξε αρχαία ελληνική και λατινική γλώσσα και φιλολογία στο Πανεπιστήμιο του Cape Town της Νοτίου Αφρικής (1957-1964), θεωρητική και εφαρμοσμένη γλωσσολογία στα πανεπιστήμια του Witwatersrand της Νοτίου Αφρικής (1964-1965) και Simon Fraser του Καναδά (1966-1986). Διετέλεσε επίσης επισκέπτης καθηγητής στο Πανεπιστήμιο του Tianjin της Κίνας (1981).

Έλαβε πολλές υποτροφίες και τιμήθηκε για την επιστημονική του προσφορά στη Μ. Βρετανία, τη Ν. Αφρική και τον Καναδά. Συμμετείχε στην εκδοτική ή στη συμβουλευτική επιτροπή των περιοδικών *Canadian Journal of Linguistics* και *Γλωσσολογία*. Από το έργο του (τρία βιβλία, 28 άρθρα και 14 βιβλιοκρισίες) παραθέτω επιλεκτικά τίτλους που αφορούν στη θεματική αυτού του συνεδρίου:

- "The rephonemicization of Modern Greek", *Lingua* 10, 1961, 275-284
- "Patterns of sound change in Greek", *Lingua* 12, 1963, 151-164
- "Spontaneous gemination in Cypriot Greek", *Lingua* 20, 1968, 15-27
- "Meter and Stress in Greek", *Phoenix* 23, 1969, 359-379
- "Modern Greek postconsonantal yod", *Lingua* 26, 1971, 132-170
- "The dialect geography of Modern Greek passive inflections", *Glotta* 50, 1972, 262-289
- "Habitual aspect in Ancient and Modern Greek", *Journal of Modern Greek and Byzantine Studies* 5, 1979, 29-41
- "Dialectal variation in verbal aspect", *Ελληνικά* 32, 325-337
- (σε συνεργασία με τον Γ. Βελούδη), "Senses of Modern Greek weak modal and verbal aspect", *Glotta* 60, 282-299
- "Cypriot Greek revisited", *Γλωσσολογία* 2-3, 1984, 137-147

Όπως είναι προφανές, το έργο του Brian Newton δεν περιορίζεται στη μελέτη της κυπριακής διαλέκτου. Λόγω της κλασικής του παιδείας και της πολυγλωσσίας του ενδιαφέρθηκε για ένα ευρύ φάσμα γλωσσών, ινδοευρωπαϊκών, ασιατικών και αφρικανικών, νεκρών

και μη, και εξέτασε θέματα φωνολογίας, μορφολογίας και σύνταξης της νέας ελληνικής καθώς και ιστορίας της γλώσσας, της λατινικής και της ελληνικής.

Όπως είναι ίσως αναμενόμενο για ένα άτομο της εποχής του, ο Newton εργάστηκε στα δύο του βιβλία, *The Generative Interpretation of Dialect. A Study of Modern Greek Phonology*¹ (για το σύνολο των νεοελληνικών διαλέκτων) και *Cypriot Greek. Its Phonology and Inflections*² (ειδικά για την κυπριακή) αρχικά στο πλαίσιο της νεομπλουμφιλντιανής σχολής· αργότερα επηρεάστηκε από νεότερα ρεύματα γι' αυτό και επιχείρησε να εφαρμόσει τη Γενετική Γραμματική της εποχής του στη μελέτη του συνόλου των ελληνικών διαλέκτων. Παράλληλα, συνέλεξε με μεγάλη προσοχή εμπειρικά στοιχεία, σε ό,τι αφορά την Κύπρο μεταξύ των ετών 1952 και 1955, όταν υπηρετούσε ως καθηγητής λατινικών και γαλλικών στη Λευκωσία αλλά και αργότερα· η σύζυγός του Νίκη, απετέλεσε πάντοτε μια “untiring and portable source of information”, όπως ο ίδιος αναγνώριζε στην εισαγωγή του *Cypriot Greek*, έργο το οποίο άλλωστε της αφιερώνει. Συλλέγει ο ίδιος υλικό από συγγενείς της συζύγου του, φίλους, αστικό και αγροτικό πληθυσμό της Κύπρου και αυτό αποτελεί τον κύριο όγκο των δεδομένων του, αν και δεν αγνοεί τα στοιχεία παλαιότερων συλλογών, κυρίως του Σίμου Μενάρδου.

Για να παρουσιάσω το θεωρητικό πλαίσιο του με κάθε δυνατή απλούστευση για τις ανάγκες αυτού του προλογικού σημειώματος, θα έλεγα ότι ο Newton σε αυτό που ονομάζει “surface phonology” απομονώνει κατ' αρχήν φωνήματα, δηλαδή τεμάχια που έχουν διακριτική αξία, κατόπιν εξετάζει τα συμπλέγματα φωνημάτων και τέλος αναλύει, όπως είναι φυσικό, τον ρόλο των προσωδιακών στοιχείων. Η φωνολογική του όμως ανάλυση είναι άρρηκτα συνδεδεμένη με τη μορφολογία, διότι πιστεύει ότι οι υποκείμενες μορφές, τις οποίες διακρίνει στην κλίση του ονόματος και του ρήματος, βάσει μιας σειράς μορφοφωολογικών κανόνων παράγουν τους εκφερόμενους τελικώς τύπους.

Γνωρίζω ελάχιστες επιστημονικές επιμέρους μελέτες στον χώρο της νεοελληνικής διαλεκτολογίας και γενικότερα συνθετικά έργα που αφορούν στη νέα ελληνική που αγνοούν το *Generative Interpretation*, σε ό,τι δε αφορά την κυπριακή διάλεκτο η διεθνής επιστημονική κοινότητα επεφύλαξε θερμή υποδοχή και στα δύο βιβλία του Newton καθώς και σε μια σειρά άρθρων του. Πιστεύω ότι θα δοθεί η ευκαιρία κατά τη διάρκεια αυτού του συνεδρίου, αλλά και μετά την κυκλοφορία των πρακτικών του, να τονισθεί ακόμα περισσότερο η οφειλή στον Brian Newton όλων όσων ασχολούνται με τη νεότερη κυπριακή διάλεκτο. Ακόμα και αν ορισμένοι προχωρούν πέρα, ή αναθεωρούν ακόμα, ορισμένα από τα συμπεράσματά του, το έργο αυτό αποτελεί στο σύνολό του μία πολύτιμη και αναντικατάστατη ακόμα βάση δεδομένων και παρέχει στο επιστημονικό κοινό μια σύνθεση η οποία επιτρέπει γόνιμο διάλογο και αφορμή για περαιτέρω ανάλυση. Και η αντοχή στο χρόνο αποτελεί στις μέρες μας τη μεγαλύτερη ίσως απόδειξη των αρετών του επιστημονικού έργου του Brian Newton.

Α. ΠΑΝΑΓΙΩΤΟΥ – ΤΡΙΑΝΤΑΦΥΛΛΟΠΟΥΛΟΥ

Πανεπιστήμιο Κύπρου

1. (Cambridge Studies in Linguistics, 8), Cambridge: Cambridge University Press 1972.

2. (Janua Linguarum, Series Practica, 121), The Hague-Paris: Mouton 1972.